

Ἡ περὶ τοῦ κβάμκαμ και κάμκαμ ἔρις. Ὁ ἑπίρημος I. a Ramée, ἔτι γνωστότερος ὑπὸ τὸ λατινικὸν τοῦ ὀνόμα Ramus, ἦτο εἰς ἕκ τῶν σοφῶν ἐκείνων ἀνδρῶν εἰς τῶν ὁποίων τὸν ζήλον και τὴν ἐνέργειαν ὀφείλομεν τὴν χάριν, ὅτι τὸ μεσαιωνικὸν σκότος διεσκέδαθη ἐκ τῆς Εὐρώπης και ἡ λαμπράς τῶν Ἀθηνῶν και τῆς Ῥώμης ἐφώτισεν αὐτὴς τὰ πνεύματα. Λέων ὁ δέκατος, Φραγκίσκος ὁ πρῶτος, ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, ὅστις διὰ τῆς περιθάλψεως και προαγωγῆς τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων και τῶν ὠραίων τεχνῶν ἐπαξίως ἐπανωμόασθη «père des lettres» (πατὴρ τῶν γραμμάτων), και οἱ Μεδικοί εἶχον πράξη πολλὰ, πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ κοιμημένου πνεύματος τῆς ἀνθρωπότητος· ἀλλὰ μετ' ὄλας αὐτῶν τὰς εὐγενεῖς προσπαθείας ἡ βαρβαρότης ἐξετρώπωσε ἀπὸ ὄλας τὰς τρώπες: ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ ἦτο ἀλλόκοτον μίγμα διαφόρων διεφθαρμένων γλωσσῶν. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα και ἡ Ἑλληνικὴ παρεμφοροῦντο και διεστρέφοντο διὰ τῆς καλουμένης γοτθικῆς προφορᾶς, ἣτις ἠκούετο και ἀπὸ αὐτῶν τῶν καθηδρῶν τοῦ πανεπιστημίου τῶν Παρισίων. Ὁ Ῥάμος εἶχεν ἰκανὴν καλαισθησίαν, ὥστε νὰ αἰσθάνεται τὸ γελιοῦν αὐτῆς τῆς προφορᾶς, ἰκανὴν δὲ τόλμην ὥστε νὰ καταπολεμῇ αὐτήν, και ἰκανὴν δραστηριότητα, ὥστε νὰ μηδενίσῃ ἐντελῶς τὴν κυριαρχίαν τῆς. Ἀφοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐδίδαξε τὴν φιλοσοφίαν ἐν τῇ Σχολῇ Presle, ἔλαβεν ὁ Ῥάμος τὴν συστάσει τοῦ καρδινάλιου τῆς Λοθαριγγίας θέσει καθηγητοῦ τῆς ῤητορικῆς ἐν τῷ βασιλικῷ κολλεγίῳ. Ἐνταῦθα κατελήφθη ὑπὸ νέου φλογερωτέρου ζήλου, νὰ ἐκκαθάρῃ και νὰ προαγάγῃ τὴν ἐπιστήμην. Ἡ πρώτη κατάχρησις, τὴν ὁποίαν προσέβαλεν, ἦτο ἡ γοτθικὴ προφορὰ τοῦ λατινοῦ Qu ὅπερ ἐπροφέρετο ὡς K. Τοῦ quis λόγου χάριν ἐπροφέρετο κατὰ τὴν γοτθικὴν προφορὰν ὡς κίς, τὸ quaquam ὡς kamkam (κάμκαμ) και οὕτω καθεξῆς. Ὁ Ῥάμος καδίστα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ προσεκτικὸς εἰς τὸ ἐσφαλμένον τῆς προφορᾶς ταύτης και ἀπεδείκνυεν αὐτοῖς ἐπιστημονικῶς ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀποστερωσὶ ἀπὸ συμφωνῶν τοῦτο τοῦ προσήκοντος αὐτῷ φθόγγου. Πολλοὶ συνάδελφοι τοῦ Ῥάμου ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα τοῦ και μετ' οὐ πολὺ δὲν ἠκούετο πλέον ἐν ταῖς σχολαῖς ὅτε κάμκαμ ὄντε κίς. Ἀλλ' οἱ καθηγηταὶ τῆς Σορβόννης ἠσθάνθησαν πολὺ προσβληθεῖσαν τὴν φιλοτιμίαν των, διότι τοσοῦτον σπουδαία μεταρρυθμίσις ἐγένετο ἀνευ τῆς γνωμοδοτήσεώς των. Συνηθροίσθησαν λοιπὸν ἀμέσως ὅπως ἐξετάσωσιν ἐμβριθῶς τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ζήτημα τῆς προφορᾶς τοῦ Qu, και ἀπεφάνθησαν — ὅπως ἦτο ἐπόμενον — ὅτι ἡ συνήθη γοτθικὴ προφορὰ τοῦ Qu ὡς ἀπλοῦ k ἦτο ἡ μόνη ὀρθή, ἡ δὲ καινοτομία τοῦ Ῥάμου ἐσφαλμένη και ἀπορριπτέα· συγχρόνως δὲ ἐξέδωκαν ἀπόφασιν, κατ' ἣν πᾶς ὅστις ἤθελε προφέρει εἰς τὸ ἐξῆς quaquam ἀντὶ τοῦ kamkam θὰ περιέπιπτεν εἰς τὴν δυσμένειαν τῆς Σορβόννης. Ὅλιγον χρόνον μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἀποφάσεως, νεαρὸς τις ἱερεὺς ὀνόματι Pillorge ἐτόλμησε κατὰ τινὰ δημοσίαν συζήτησιν νὰ προφέρῃ τὸ ἀπηγορευμένον κβάμκαμ. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ κάμκαμ κατεμήνυσαν ἀμέσως εἰς τὴν Σορβόννην τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο, οἱ δὲ σεβαστοὶ πατέρες τῶν γραμμάτων ἐν τῇ σφοδρότητι τῆς ἀγανακτήσεώς των ἐτιμώρησαν τὸν ἱερέα ἀποστερήσαντες αὐτὸν σημαντικῆς τιμῆς ἐκκλησιαστικῆς συντάξεως ἣν ἐλάμβανεν ἕως τότε. Ὁ οὕτω τιμωρηθεὶς ἱερεὺς εἶχε μετὰ τῶν σπουδαστῶν πολλοὺς φίλους, οἵτινες ἀμέσως συνησπίσθησαν πρὸς ὑποστήριξιν του. Συνηθροίσθησαν ἐν μεγάλῳ ἀριθμῷ ἐν τῇ πλατείᾳ Cambrai, και ὑψώσαντες μεγάλην ἐρυθρὰν και λευκὴν σημαίαν ἐξεκίνησαν ἐν σώματι κατὰ τῶν οἰκοδομημάτων τῆς Σορβόννης. Ἐπὶ τῆς σημαίας ἦσαν μετ' ὑπερμεγέθη γράμματα γεγραμμένα αἱ λέξεις: «Ζήτω ὁ βασιλεὺς! Ζήτω τὸ πανεπιστήμιον. Κάτω τὸ κάμκαμ!» Ἐν τῷ μεταξύ τὸ ἐναντίον κόμμα δὲν ἔμεινεν ἀργόν. Μαθόντες τὴν ἐπιχειρήσασαν ἐφοδὸν τῶν ἐχθρῶν ἐξώρμησαν οἱ σπουδασταὶ τῆς θεολογίας ἐκ τῶν κελλίων των εἰς τὴν ὁδὸν Fouarre και ἱδρυσαν ἐπ' ἰσῆς μεγάλην σημαίαν, φέρουσαν τὴν ἐπιγραφὴν: «Ζήτω ἡ Σορβόννη! Κάτω τὸ Quaquam!» Ἦδη τὰ δύο ἐχθρικά στρατεύματα εὐρίσκοντο πλησίον ἀλλήλων, — ἤδη οἱ νεαροὶ φανατικοὶ μένεα πνέοντες ἐψωνόν τὰς ῥάβδους των και τὰ κονδυλομάχαιρά των, —

ὅτε αἰφνης ὁ Ῥάμος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀστυνόμου και τινῶν εὐταξίων, παρουσιάσθη ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης και ἐφώναξε: «Τι τρόπος εἶν' αὐτός, ἀγαπητοὶ σπουδασταί; Εἴμεθα Ῥωμαῖοι, εἴμεθα Βυζαντινοὶ, ὥστε νὰ ἐξαπώμεθα τόσον διὰ τοιαῦτα πράγματα; πῶς; ἐνεκα μίας λέξεως, μίας μηδαμινῆς λέξεως θέλετε νὰ χύσητε τὸ ἀδελφικὸν σας αἷμα; Ἐντροπή σας! Καταθέσατε τὰ ὄπλα, ἀγαπητοὶ μου, και ἀσπάσθητε ἀλλήλους! Ἀφήσατε εἰς τὸ κοινοβούλιον τὴν φροντίδα, νὰ διαλύσῃ τὴν ἐριδα, ἣτις ἠγέρθη ἀπὸ τῶν ἐδωλίων σας, και νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς. Ἡ ἀλάνθαστος σοφία τῆς ἐξαίρετου ταύτης γενοῦσιαι παρέχει ἀσφαλὴ ἐγγύησιν εἰς τὸν καταπιεσθέντα.» Ἡ παρουσία και ὁ λόγος τοῦ καθηγητοῦ ἐπενήργησεν ὡς ἀπὸ μηχανῆς θεός· ὁ Ῥάμος, ὅστις ἀπῆλαυε γενικοῦ και βαδύτατου σεβασμοῦ, εἶχε τὸ προνόμιον, νὰ κατενάξῃ τὰς πανεπιστημιακὰς ἐριδας και ταραχάς, και ν' ἀποσοβῇ τὰς σχολαστικὰς καταγιγίδας. Ὁ ἱερεὺς Pillorge ἠκολούθησε τὴν συμβουλὴν τῶν σοφωτέρων και συνεωτέρων ἐκ τῶν συναδελφῶν του: ἔκαμεν ἔφρεσιν εἰς τὸ κοινοβούλιον και ἦδη ἡ ὑπόθεσις αὐτῆ ἦλθεν εἰς ἀληθινὴν διαδικασίαν. Οἱ δόκτορες τῆς Σορβόννης παρουσιάσθησαν και ἐνέτειναν ὄλας των τὰς δυνάμεις πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ quaquam των, ἐνώ ἄφ' ἑτέρου ὁ Ῥάμος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου ἀνήρει τὰ ἐπιχειρήματα των μετὰ πολλῆς εὐγλωττίας και λογικῆς. Δύο γενικοὶ δικηγόροι, ὁ Jean Baptiste de Hurepoix και ὁ Felix Sebastian Dumouchel, ὑπερήσπιζον ἐκ τῆς ἰδικῆς των ἀπόψεως τὴν γνώμην τῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου, ἦτοι τὴν ὀρθότητα τοῦ quaquam. Μετὰ τρεῖς συνεδριάσεις τὸ κοινοβούλιον ἐξέδωκεν ἀπόφασιν, δι' ἣς εἰς μὲν τὸν ἱερέα Pillorge ἀπεδίδοτο ἡ ἀφαίρεθεῖσα αὐτῷ ἐκκλησιαστικὴ σύνταξις, ἡ δὲ περὶ τοῦ quaquam και kamkam κρίσις ἀνετίθετο εἰς τοὺς γραμματικὸς. Ἀλλ' ἡ ἔρις ἀπέειχεν εἰσεῖτι πολὺ ἀπὸ τῆς λύσεώς της. Ἡ ἐκδικητικὴ Σορβόννη, ἣτις ἄλλως τε οὐδεμίαν προθυμίαν εἶχε νὰ ὑποκῆν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ κοινοβουλίου, ἐμχανάτο παντοίας ἀτελεσιτήτους ῥαδιουργίας ἐναντίον τοῦ πανεπιστημίου και ἐναντίον τοῦ Ῥάμου, τὸν ὁποῖον ἀνόμαζεν ἐπικινδυνότατον νεωτεριστὴν. Ἐντεῦθεν προέκυπτον ἀκατάπαυστοι και πεισματώδεις ἐριδες και αἰματηροὶ ἀγῶνες μετὰ τῶν νεαρῶν θεολόγων και τῶν σπουδαστῶν τοῦ πανεπιστημίου. Ὁ Ῥάμος ἐπὶ τέλους και ἡ γνώμη του ἐθριάμβευσε. Ἀλλὰ μετὰ δύο περίου ἔτη ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ ἀπάλασε τὴν ζωὴν του κατὰ τὴν Νύκτα τοῦ ἁγίου Βαρδολομαίου ὑπὸ τὰ ἐγχειρίδια τῶν δολοφόνων τῆς Αἰκατερίνης τῶν Μεδίκων. Τὸ πᾶμα τὸ ἐρρίφθη διὰ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν ὁδόν, και ὑπὸ τῶν νεαρῶν θεολόγων μετὰ καννιβαλικῆς βαρβαρότης ἐσύρθη και ἠκρωτηριάσθη. Τόσον φοβερὰ ὑπῆρξε και ἡ μετέπειτα ἐνέργεια τῆς περὶ τοῦ κβάμκαμ και τοῦ κάμκαμ ἐριδος.

Τὸ φίλημα. Ἡδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ συνήθεια τοῦ φιλήματος εἶνε γενικὴ εἰς ὄλους τοὺς λαοὺς και εἰς ὄλας τὰς ἐποχάς, καθότι τὸ φίλημα εἶνε ἡ φυσικωτάτη ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης ἢ τοῦ ἔρωτος ἢ και τοῦ σεβασμοῦ, — αἰσθημάτων ἅτινα ἀνεκαθεν ὑπῆρξαν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὅμως ὑπάρχει λαὸς ἐκ πολλῶν ἐκατομμυρίων ἀνθρώπων ἀποτελούμενος, ὅστις ἀγνοεῖ τὸ φίλημα ἀνετέλως: και ὁ λαὸς οὗτος εἶνε ὁ Κινέζος. Ἐσχάτως, Σίνης τις Μανδαρίνος, ἐπισκεφθεὶς πρῶτην φορὰν τὴν Εὐρώπην, ἔγραψεν ἐν ταῖς περιγραφαῖς τοῦ ταξιδίου του τὰ ἐξῆς: «Παρὰ τοῖς Εὐρωπαῖοις ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης γίνεται διὰ τοῦ φιλήματος, ὅπερ συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι τὰ χεῖλη τοῦ ἐνός προσκολλῶνται ἐπὶ τῶν χειλῶν ἢ ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ ἑτέρου και παράγουσι κρότον τινὰ πρὸ πάντων δὲ τὰ παιδία ἐκφράζουσι τὴν ἀγάπην και τὸν σεβασμὸν των πρὸς τοὺς γονεῖς των, πιέζοντα τὰ χεῖλη των ἐπὶ τῆς παρειᾶς τοῦ γέροντος πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς και παράγοντα τὸν κρότον ἐκείνων.» — Παρὰ τοῖς Ἑσκιμῶσι τὸ φίλημα εἶνε ἐπ' ἰσῆς ἀγνώστον. Ὅτι ἡμεῖς ἐκφράζομεν διὰ τοῦ φιλήματος, οἱ Ἑσκιμῶσι ἐκδηλοῦσι προσεγγίζοντες τὰς ρίνας των και τρίβοντες αὐτὰς μετ' ἀλλήλων.